

Šľachtiteľský program plemena alpínska koza

Úvod šľachtiteľského programu:

Šľachtiteľský program a šľachtenie plemena alpínska koza vychádza zo Zákona č. 194/1998 Z. z. o šľachtení a plemenitbe hospodárskych zvierat a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o šľachtení a plemenitbe“) a Smernice Rady 89/361/EHS týkajúcej sa čistokrvných chovných oviec a kôz. Napĺňanie šľachtiteľského programu sa vykonáva v súlade so Zákonom č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov, Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 18/2012 Z. z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti o identifikácii a registrácii oviec a kôz v znení vyhlášky č. 49/2015 Z. z., Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 18/2001 Z. z. o vykonávaní kontroly úžitkovosti, kontroly dedičnosti a testovania úžitkových vlastností, kontroly zdravia, kontroly dedičnosti a testovania zdravia, hodnotenia zovňajšku hospodárskych zvierat, o založení a vedení plemennej knihy, založení a vedení plemenného registra, vedení predpísanej evidencie a o overovaní pôvodu hospodárskych zvierat, Rozhodnutím Komisie 90/254/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre schvaľovanie organizácií a združení chovateľov, ktoré zakladajú alebo vedú plemenné knihy pre čistokrvné plemenné ovce a kozy, Rozhodnutím Komisie 90/255/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre zápis čistokrvných plemenných oviec a kôz do plemenných kníh; Rozhodnutím Komisie 90/256/EHS, ktorým sa stanovujú metódy pre monitorovanie úžitkovosti a posudzovanie genetickej hodnoty čistokrvných plemenných oviec a kôz, Rozhodnutím Komisie 90/257/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria schvaľovania čistokrvných plemenných oviec a kôz a používania ich spermy, vajíčok a embryí na plemenárske účely, Rozhodnutím Komisie 90/258/EHS stanovujúcim zootechnické certifikáty o pôvode čistokrvných plemenných oviec a kôz, ich spermy, vaječných buniek a embryí. Tento šľachtiteľský program je zároveň vypracovaný s ohľadom na Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1012 o zootechnických a genealogických podmienkach na plemenitbu čistokrvných plemenných zvierat, hybridných plemenných ošípaných a ich zárodočných produktov a na obchodovanie s nimi a ich vstup do Únie a ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 652/2014, smernice Rady 89/608/EHS a 90/425/EHS a zrušujú určité akty v oblasti plemenitby zvierat („nariadenie o plemenitbe zvierat“). Napĺňanie tohto šľachtiteľského programu sa musí vykonávať v súlade so štatútom plemenných kníh pre kozy chované na Slovensku. Tento šľachtiteľský program vychádza aj z dlhodobými zásadami v predchádzajúcich štatútoch plemennej knihy pri šľachtení daného plemena na území Slovenskej republiky.

Napĺňanie a dodržiavanie tohto šľachtiteľského programu zaisťuje Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku – družstvo, ako uznaná chovateľská organizácia podľa zákona o šľachtení a plemenitbe poverená Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky vedením plemennej knihy.

Šľachtiteľský program je súbor systematických opatrení a zámerov, vrátane zaznamenávania údajov, selekcie, plemenitby a výmeny plemenných zvierat a ich zárodočných produktov, ktoré boli navrhnuté a realizované s cieľom zachovať alebo posilniť želané fenotypové a genotypové znaky a vlastnosti v rámci cieľovej chovnej populácie. Na základe tohto šľachtiteľského programu sa stanovuje chovný cieľ predmetného plemena. Chovný cieľ sa stanovuje prostredníctvom chovateľských metód, ktoré sú definované pri hodnotení kontroly úžitkovosti.

Cieľom tohto šľachtiteľského programu je zvyšovanie genetickej hodnoty a úžitkovosti jedincov daného plemena na území Slovenskej republiky tak, aby mal nadväzovať na šľachtiteľské programy a chovné ciele v krajine pôvodu plemena a v ostatných krajinách Európskej únie. Tento šľachtiteľský program sa vzťahuje na územie Slovenskej republiky.

Charakteristika plemena

Typické dojnú krátkosrsté francúzske plemeno stredného telesného rámca zo skupiny alpských kôz, označovaných synonymom „francúzska alpská“. Plemeno vzniklo krížením miestnych plemien s hnedými plemenami. Plemenná kniha bola založená v roku 1930. Toto plemeno sa podieľalo na vyšľachtení plemien berry touraine a skalnej alpskej kozy. Chová sa aj v Nemecku, Poľsku, USA a Kanade. Zvieratá sú charakteristické svojou pevnou konštitúciou, harmonickou stavbou tela, s primerane širokým a hlbokým hrudníkom. Plemeno je odolné a prispôsobivé zlým klimatickým podmienkam pri zachovaní vysokej mliekovej úžitkovosti. Hlava je dlhá a rovná až mierne klenutá. Srst' je krátka až stredne dlhá, hustá a lesklá. Plemeno sa chová vo viacerých farebných odtieňoch. Prevláda srnčie sfarbenie s čiernym pásom na chrbte. Dolná časť končatín je čierna. Rohatosť a výskyt briadky nie sú plemenným znakom. Fylogeneticky príbuzným plemenom chovaným na Slovensku je hnedá krátkosrstá koza.

Úžitkové vlastnosti

Výška na kohútiku u kôz je 70-90 cm, u capov 90-100 cm. Hmotnosť dospelých kôz je 50-80 kg a capov 80-100 kg. Produkcia mlieka 700-800 kg (rekord 2400 kg), pri obsahu tuku 3,3% a bielkovín 3,5%. Plodnosť na okotenú kozu sa pohybuje v rozmedzí 170-180%.

Postup šľachtenia plemena

Základnou formou šľachtenia je čistokrvná plemenitba so zámerom zlepšiť produkciu mlieka a mäsa. Šľachtenie je založené na výbere geneticky najlepších jedincov do pozície rodičov ďalšej generácie. Základom šľachtiteľskej práce pre správne vytypovanie geneticky najlepších zvierat bude aj naďalej kontrola úžitkovosti.

Pre urýchlenie rastu úžitkovosti cestou čistokrvnej plemenitby je potrebné sprísniť selekciu, zvýšiť množstvo informácií o úžitkovosti zvierat'a, jeho príbuzných a vrstovníkov v rámci chovu. Podmienkou je tiež presná evidencia zvierat, presné merania a kvalitné vedenie databázy kontroly úžitkovosti. Keďže sa jedná o málo početnú populáciu, ktorá sa na Slovensku chová je potrebné rátať s nákupom plemenníkov zo špičkových chovov v EU, najmä Francúzska.

Plemenný štandard a chovný cieľ plemena alpínska koza chovanej v SR

Hlavné ukazovatele:

Ukazovateľ	alpínska koza	
Základná charakteristika	<i>Plemenný štandard</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Typické dojné krátkosrsté plemeno stredného telesného rámca. • Plemeno sa chová vo viacerých farebných odtieňoch. • Plemeno je odolné a prispôsobivé zlým klimatickým podmienkam pri zachovaní vysokej mliekovej úžitkovosti.
Úžitkové zameranie	<i>Plemenný štandard</i>	Mliekový úžitkový typ.
	Chovný cieľ	Mliekový úžitkový typ
Hmotnosť kôz	<i>Plemenný štandard</i>	60 kg
	Chovný cieľ	80 kg
Hmotnosť plemenných capov	<i>Plemenný štandard</i>	80kg
	Chovný cieľ	100 kg
Hmotnosť kozičiek vo veku 5 mesiacov	<i>Plemenný štandard</i>	34 kg
	Chovný cieľ	39 kg
Hmotnosť aukčných capov vo veku 5 mesiacov	<i>Plemenný štandard</i>	40 kg
	Chovný cieľ	45kg
Produkcia mlieka za dojnú periódu	<i>Plemenný štandard</i>	700kg
	Chovný cieľ	900 kg
Plodnosť na okotenu kózu	<i>Plemenný štandard</i>	180%
	Chovný cieľ	190%